

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, IV. Károly-körút 20.

hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.

Félévre . . . . . 4 „

Negyedévre . . . . . 2 „

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A legújabb program.

Hódítani akar-e az antiszemittizmus, vagy símulni? Az országos függetlenségi párt utolsó előtti értekezletén fölmerült események ezt a kérdést is fölszínre hozták. Gruber János antiszemita képviselő ur a függetlenségi pártnál bekopogtatott, hogy ő mint antiszemita lehet-e a párttagja? Tehát pusztán az antiszemita klub nem elég nekik és csak az a kérdés, hogy ez a másfelé való vágyakozás azt jelenti-e, hogy más pártkörben is terrenumot keresnek eddigi áldatlan működésük kiterjesztésére, vagy az első jel ez arra, hogy az antiszemita urak nem tudnak ugyan egyszerre megválni vesszőparipájuktól, de már mégis csak mellékesen akarnak antiszemiták maradni? A kérdésre feleletet adni még nem lehet, a jövő nagyon hamar megfogja mutatni: mi volt ez, sakkhuzás-e vagy a megtérés első jele?

A felelet azonban, a mit a függetlenségi párt Gruber képviselőnek adott, sokkal jellemzőbb, mintsem rá mutatni ne kellene. A párt kimondotta, hogy ha a vallásszabadságot az illető urak tisztelben tartják és az emanczipáció törvényét bolygatni nem íykekeznek, nem áll semmi útjában, hogy a pártnak tagjai ne lehessenek.

Különös! Tehát a függetlenségi párt még azt sem akarja tudni, hogy az antiszemitáknak a vallásszabadság és az emanczipáció csak mellékes dolog és ők első sorban fajnak tekintik a zsidót, a faj ellen indítottak háborút, a faj áll útjukban és a fajnak úgy erkölcsi, mint anyagi gyarapodását irigylik! Hiszen Gruber János úr is nyíltan kimondotta, hogy az ő antiszemittizmus tisztán közgazdasági kérdésekre szorítkozik, ő neki nem a vallással és emanczipációval van baja, hanem a zsidók vagyonával.

De eltekintve a kérdés ez oldalától is, érthetlen marad a függetlenségi párt magatartása. Ugy látszik, hogy a pártnak nagyon fáj az, hogy a legutóbbi választások, igaz, súlyos veszteségeket hoztak a pártra, és ezt akarják új tagok nyerése által egyensúlyozni. Csakhogy sem Eötvöst, sem Helfyt olyan könnyen nem pótolhatják, és nem különösen az antiszemiták táborából. Azonfelül tudniok kellene azt is, hogy ha valami, úgy az ártott a pártnak, hogy főleg a határozatlanságban tünt ki és e határozatlan magatartást kivált az úgynevezett zsidó kérdéssel szemben tanusította. És most?

Most a határozatlanságot, az ide-oda hajlást annyira viszi, hogy az őszinteség hiánya és a kétkulacsosság a legsarkolatosabb elvi kérdések eldöntéséből is kirí.

A választások már eléggé igazolták, hogy a közönség gondolkodóbb részében a bizalmat kezdik veszteni és igazolták azt is, hogy e bizalomfogyás nem annyira a nagy politikai kérdések körül tanusított magatartásuk, mint inkább a társadalmi téren felmerült irányzatuk folytán következett be. E bizalmat azonban még jobban megapasztja úgy lefelé, mint fölfelé, úgy az országházban, mint a közönségben, ha újra társadalmi kérdésekben, a minő par excellence az antiszemittizmus, mindjárt törvényhozói működésük kezdetén, az első hozzájuk intézett kérdésre nem tudnak vagy nem akarnak őszintén felelni, takargatják valódi szándékaikat, sőt feleletükben azt engedik gyanítatni, hogy midőn hosszú küzdelmek, kompromisszumok után végre valahára a tavasszal kiállottak a közönség elé azzal a híres nyilatkozattal, mely már akkor nem elégíté ki sem az egyik, sem a másik részt, hogy még az e nyilatkozatban letett elvektől is hajlandók eltérni, hajlandók az antiszemitákkal szövetkezni, azok célzatait nem ostromolni, sőt nyíltan kimondják hogy ez elvekkel ellentétes intézkedéseket, szándékokat akkor, ha majd a napi kérdések sorába kerülnek, hajlandók diskusszió tárgyává tenni.

Kerülték annak kimondását, hogy ők is antiszemiták akarnak lenni, de kijelentik, hogy az antiszemittizmus kivánságait, mihelyt azok napirendre kerülnek, diskutábilisnek tartják, mintha magának a diskusszióknak fogalma már nem hozná magával azt, hogy a paktálás lehetséges, mintha a közönséget ez irányban tájékoztatlanságban lehetne tartani.

És teszik ezt a jelszó alatt: szabadság, testvériség, egyenlőség! Mintha az antiszemittizmussal, mely a legkonzervatívabb állásponttól vizsgálva is erős visszavezésnek mutatkozik a fenti jelszavak eddigi vívmányaival szemben, mintha ez antiszemittizmuszal megférhetnének azok a magasztos eszmék!

A választások veszteségei nagyon fájhatnak a pártnak. Csak önmagától érthető és helyeselhető, ha a függetlenségi párt e veszteségeket pótolni akarja, legalább számban, ha már súlyban nem is lehet. De hogy e pótlások eszközlésére épen azt az eszközt ragadja meg a párt, a mely a legnagyobb részben okozta az eddigi veszteségeket, a határozatlanságot, az őszinteség hiányát, a kétszínűködés chameleoni politikáját, ez érthetetlen. A függetlenségi pártnak nagy hivatása van úgy a parlamenti, mint a társadalmi működés terén, és csak őszinte örömmel üdvözölhetjük, midőn a tur-

bulens elemeket a pártból kiakolbólítani igyekezett; örömmel üdvözölhetjük, ha e párt az ő tekintélyét, az ő akcióképességét a párt szaporítása által emelni kívánja; de nem csak féltő, hanem bizonyos az is, hogy az antiszemitákkal való kaczerkodás által nemcsak e cél el nem éri, hanem a választási veszteségek folytatását fogja előidézni.

A zsidóságnak ma már mindegy, akárminő magatartást fog e kérdéssel szemben a párt követni. A zsidóság számolt helyzetével, és a körülmények, melyek közt ma élnie és működni kell, nem fognak rá sem nagyobb, sem kisebb nyomást gyakorolni, ha a függetlenségi párt következetesen fogja is folytatni azt az eljárást, a mit most az antiszemiták megmentésére jónak látott inaugurálni.

A magyar zsidóság már tisztában van azzal a kérdéssel: mi az antiszemitizmus? S ha a függetlenségi párt azzal biztatja Gruber János urat, hogy majd időről-időre megérteti vele, mennyiben férnek össze a függetlenségi és 48-as párt eszmei az antiszemita párt elveivel, akkor vagy nem tudja, vagy nem akarja tudni, hogy az antiszemitizmus tulajdonképpen forradalmi mozgalom, mely egyelőre csak zsidóellenes jelleget visel, hogy ez álarcz alatt könnyebben lehessen garázdálkodni. Ha anarchikus tendenciáit nyíltan hirdetné, majd gondoskodnék az államhatalom és maga a társadalom is, hogy agitációjuk napjai megszámlálva legyenek. Mint antiszemiták azonban a gentry és a papság egy részének támogatására számíthatnak.

S az eredmény mutatja, hogy csakugyan jól számítottak.

Hiszen még a függetlenségi párt is felül nekik és ugyanabban az ülésben, ahol a szabadság, egyenlőség és testvériség dicső eszméinek évéhez fűzi nevét, kijelenti, hogy a gyűlölet apostolai, az antiszemiták is lehetnek tagjai a pártnak. Ez tévedés lehet, de lehet ravaszság is, Mi csak abszurdumnak tartjuk.

Dr. G.

Apponyi gróf és az antiszemiták.

Ezen czim alatt közöltünk mult heti számunkban egy cikket, melyben az antiszemiták által követett ama minden illetet és szokást megtagadó eljárásra utaltunk, melyet a Házban való ülések elfoglalásánál tanusítottak. Mint a here a méhek közé, úgy tolokodtak az antiszemiták a tisztességes pártok padsoraiba, a hol nekik sem jog, sem szokás által biztosított helyük nincsen. Erre figyelmeztettük a tisztességes pártokat, sőt a Ház elnökét is és egyuttal rámutattunk azokra a titkos czélokra is, melyek az antiszemitákat erre a tolokodásra indították. És felszólalásunk nem hangzott el eredménytelenül.

F e n y v e s s y Ferencz, a mérsékelt ellenzék egyik jeles fiatal tagja, elfogadván az indokokat, melyeket mi felsoroltunk felhivta, a párt figyelmét erre a körülményre.

S z i l á g y i Dezső és H o r v á t h Lajos szintén magukévá tették Fenyvessy ur óvását és azt ajánlák, hogy a párt elnöke kéressék fel, hogy a pártnak ebbeli jogos kívánságát az antiszemita képviselőkkel szemben érvényesítse.

A p p o n y i Albert gróf még tovább ment. A nemes gróf ez alkalmat felhasználta arra, hogy ünnepélyes nyilatkozatot tegyen az antiszemitizmus ellen. A párt — ugymond — kétséget kizáró módon dokumentálta a választások előtt kiadott nyilatkozatában álláspontját az antiszemitákkal szemben. A m é r s é k e l t e l l e n z é k p á r t j a és az antiszemita párt egészen és feltétlenül inkompatibilis. A ki az antiszemita párt tagja, az sem minéven nevezendő alakban nem lehet a mérsékelt ellenzék tagja. És e ténynek külsőleg is kifejezve kell lenni a házban.

Apponyi Albert gróf e nyilatkozata egyszer mindenkorra megszünteti azt a gyanut, mintha ő az antiszemitákkal bárminemű összeköttetésben állana. E nyilatkozat azt mondja, hogy a nemes gróf és pártja, a mérsékelt ellenzék, kárhoztatja az antiszemita mozgalmat, melyet még bizonyos titkos

TÁRCZA.

Mindkét házból.

— Karczolat. —

I. A főrendiház.

Ujabb időben a festők és rajzolók nagyban látogatják a főrendi házat. Ez pedig valamit mondani akar. Midőn a tudomány és művészet emberei nagyon érdeklődnek valami iránt, ez annyit jelent, hogy a „valami” körül nagy változás készül. Mostani képmását akarják a jövő részére megörökíteni. Lám, a litvániai ős erdőben lakó három darab bölényt is tavaly hat tudós intervjuolta, három rajzoló kapta le papírra. Jutott mindegyikre egy-egy harmad bölény!

A főrendiház is, mint mondják, nagy átalakulás küszöbén áll. Uj életet akarnak belelehelni. Eddig ugva állt a dolog, hogy a méltóságos főrendek, mint született törvényhozók, nem szórultak a tanulásra, — de nem is tanultak! Sem a multból, sem pedig a jövőnek. Mindegyik teljes készségeben állott elő az alkotó kezéből, a legfiatalabb is égből pottyant genie hírében állott. Mi kor bölcsőben bóbiskált, a péppel együtt tömték belé az államferfui talentumot, a bölcseséget és a törvényhozói képességet. Amint elérte az elől gombolódzó nadrágviselés korát, készen állott a lángész. A legkevesebb, mire

praedestinálva érezte magát, egy egész vármegye kormányzósága volt.

Másként lesz ez most, ha isten és T i s z a Kálmán úgy akarják. Tisza Kálmán megígérte a főrendiház reformját és ő meg szokta tartani, a mit ígér, — ha épen kedve tartja! Ezentul a bölcső felett diszló hétágu korona nem lesz elég arra, hogy valaki a muzeumban tartsa meg a dejuner utáni sziesztát. Egyéb érdem is kell majd arra. Teszem, hogy valaki előbb az egyes miniszteriumokban, szakügyi osztályokban mutassa ki alvási képességét. Mert tetszik tudni uraim: az érdem, ez az, mi az embert teszi!

A kérdés az: erős torma lesz-e, melylyel füstölnek? Ugy látszik, igen!

A sok főméltóságos, eminenciás, méltóságos és főtisztelendő ur már érzi, mintha valami nagyon csavarná az orrát.

Legalább ezt engedi következtetni az a nyugtalan-ság, a mit a méltóságos és eminenciás urak közt az utóbbi időben észrevenni lehetett.

Apage satanas! rebegi magában a huszonnégy, papi diszbe öltözött alak és haragra gyulnak — Tisza Kálmán nevének hallattára.

Ki tudja, nem fog-e ártani nekik az epéskedés?

II. A képviselőház.

Első tekintetre kisdedóvodának néznéd, annyi benne a gyermekarcz!

Mikor Antiochus király követe Rómába jött és a

politikai célokra kiaknázni sem akar. Szóval: az antiszemita oly bajnak tüntették fel a gróf nyilatkozatában, mely ellen ő maga is a leghatározottabban harcolni fog.

Erre a férfias, nyílt és hazafias beszédre valóban már szükség volt, annál is inkább, mert az antiszemita tudvalevőleg azzal kezdenek izgatni, hogy minden pártban vannak nekik titkos hiveik, kik barátságos indulattal és különféle jó szolgálattal támogatják »elveiket.« Most végre kitűnt az antiszemita hazugsága, mert Apponyi Albert gróf nyilatkozata elég világosan megmagyarázta nekik a mérsékelt ellenzék álláspontját.

Mi meglepedéssel tekintünk az eredményre, melyet mult heti felszólalásunkkal elértünk és köszönjük első sorban Fenyvessy Ferencz országgyűlési képviselő urnak, hogy ő az ügy felkarolása által alkalmat nyújtott a mérsékelt ellenzéknek egy nyilatkozatra, mely őt az antiszemitizmussal való kacérkodás gyanusításától végkép és teljesen tisztázza.

— i.

A ház hangulata.

A következő sorokat egy országgyűlési képviselőtől vesszük, akitől már mult évben szerencsések voltunk több cikket közölni, melyeknek megírására a mélyen tisztelt szerzőt valódi szabadelvűség és igazi humanizmus készítette.

A cikk így hangzik:

Budapest, október 1.

Tisztelt szerkesztő ur! Közvetlenül a választások előtt felkerestem becses lapját egy cikkel, melyben, ha jól emlékszem, azon magatartást jeleztem, melyet szerény véleményem szerint célszerűnek tartottam, hogy zsidó felekezeti polgártársaim tanusítsanak a választási mozgalommal szemben. Azóta nagyon sok történt már. A mint jeleztem, az antiszemita megerősödve kerültek ki a választási harcából és ha több anyagi eszközzel rendelkeznek vala, vagy ha több idejük lett volna népszerű frázisaik termékenyítésére, akkor ma nem tizenhét szál antiszemita, hanem legalább is kétszer annyi foglalna helyet a magyar parlamentben. Hogy a népboldításnak

kapitoliumon egybegyűlt szenátorokon végig tekintett, bámulva kiáltott fel: „Hova jutottam? hisz az csupa királyok gyülekezete!”

Annyi bizonyos, hogy a mi képviselőházunkat látva, nem nyilatkoznék ily hizelgő hangon. Különösen pedig, ha még a „közbeszólásokat“ is hallaná.

A királyi felirat felsorolja a sok teendőt, mely a mostani ülészakra várakozik. Hivatkozik a nagy kötelességekre, melyeket minden honatya a mandátummal együtt magára vállalt. Beszél a békeszeretet, a humanitás hangján. És akad képviselő, ki gyermekes módon közbekiáltja: „Hát a zsidók ellen nincs benne semmi?” És akadnak más képviselők, kik ezt szellemesnek tartják és elkacznak rajta.

Nem kérdezzük tőled, oh komolyság, hogy hová lettél? De igenis, oh szellem, hogy mivé lettél?

A történelem feljegyzi Lamartineről, hogy nem akart abba a székbe ülni, melyet a megbukott Fülöp Lajos minisztere azelőtt elfoglalt. Az igaz, hogy Istóczy Győző nem Lamartine, könnyebben nézhetjük el tehát neki, hogy csupa szeszélyből (?) Eötvös Károly helyét foglalja el!

Ő és dicső gárdája gondoskodni fognak arról, hogy semminemű Lamartine-féle tradíció be ne férközzék a házba. E helyett inkább a római korból szedik elő példányképeiket!

A czirkusz-hecc lesz ezentul napirendjén! Jó taktika volt a 17 antiszemita képviselőtől, hogy a pártok közt szétszórva foglaltak helyet. Tarkább és vegyesebb lett ez által a társaság, de még a közbekiáltásokat is

mikép sikerült ilyen diadalt aratni, azt e lapokban már mások nagyon helyesen megfejtették, most csak azzal a kérdéssel akarok foglalkozni: vajjon minők lesznek az eredmények, melyeket a most már párttá tömörült antiszemita a parlamentben elérni fognak.

Ha az előjelekből helyesen következtetni lehet, akkor nem igen sokat várhatnak az antiszemita. A Ház hangulata határozottan ellenük van, mert nemcsak a zsidók, hanem a társadalom- és jogrend ellenségeiként is tekintik.

A szabadelvű párt már rég megtagadott tőlük minden szolidaritást és ez a miniszterelnök nagyaradi és a király aradi beszéde után tüntetőleg nyilvánul, a mennyiben a kormánypárthoz tartozó képviselők most már nyíltan kárhozzatják az antiszemitizmust és a vele járó bomlasztó és romboló hatást.

A mérsékelt ellenzék is megtette kötelességét. Rég kellett volna már ezt tennie, mert az eddigi se hús se hal politikája nagyban elősegítette az antiszemita propagandát. Ismerek akárhány antiszemita képviselőjelöltet, ki azzal fonta be a jámbor választókat, hogy magát »különben a mérsékelt ellenzékhez tartozónak« hirdette s így magához édesgette azokat az elemeket, kik különben a mérsékelt ellenzék jelöltségének zászlaja alá sorakoztak volna.

Hogy a függetlenségi párt miért tartja szükségesnek még most is, midőn minden más párt már leszámolt az antiszemitákkal, ez utóbbiakkal még mindig fentartani bizonyos baráti viszonyt, azt valóban nem értem. Megtoldani a címét »negyvennyolcczal,« hogy alatta Irányi Dániel is elférhessen és aztán Gruber János antiszemita-nak belépési engedélyt adni, az legalább is furcsa. Még sok baja lesz a függetlenségi pártnak az antiszemitákkal; egy pártnak sem fognak annyit ártani, mint épen neki, mert olyan határozatlan állást foglal el velük szemben.

Én azt hittem, hogy a függetlenségi párt mindnyájunkat meg fog előzni az antiszemitákkal való szakítás dolgában. Ezt várta mindenki, a ki tudja, hogy a függetlenségi párt a radikalizmus menhelye volt és hogy táborában nagyon sok első szerepet játszó férfiú van, a ki át van hatva a szabadság, egyenlőség és testvériség eszméitől.

Azt reméltem, hogy a magyar parlament radikálisai első sorban oda fognak hatni, hogy a retrograd

jobbán lehet így fruktifikálni. Ha a ház minden oldaláról érkezik zsidóellenes felszólalás, könnyebb azt hazudni: lám, valamennyi párt a zsidók ellen van!

De felsültek a turpissággal. A pártok megkoszönték a megtiszteltetést és kérték a háznagyot, hogy különítse el őket az antiszemita uraktól.

Ez pedig egész ártatlan arccal kérdé: Ugyan mire való már megint a tisztogatás? hisz csak nem rég lett a ház surolva!

Különösen fájhatott, hogy az első kiközösítés onnan érkezett, hol a legtöbb rokonszenvre számítottak: a mérsékelt ellenzék azon részéről, melynek kormányzója a konzervativizmus hírében álló Apponyi gróf.

Ha már itt is így üdvözülnek, milyen lesz a többi részről a fogadtatás?

Különben minden hivatás és életpálya képviselve van körükben: 2 tanár, 2 jogász, 1 katona, 3 pap (de nem a szeretet vallásáé), 1 író, két született törvényhozó (a kinek nem volna szüksége itt kuksolni, hanem jobb társaságot is kereshetne), 3 olyan ember, ki még semmi (a legdivatosabb foglalkozás, mely a mandátumra praedestinál) és két népboldogító.

Nem felejtettünk ki senkit? De igen! Van aztán még egy — csángó bankár.

Amicus.

irány eme fanatikus eleme izolálva legyen, hogy gyanús áruít a becsületes pártok köpönyege alatt ne árulhassa.

No de hát ezt a függetlenségi párt elmulasztá. Tegye jóvá a mulasztást, mielőtt késő lesz.

Szerény nézetem szerint egyelőre az egyedüli eszköz, a mivel az antiszemitizmust leálczálni lehetne, az, hogy pártját a parlamentben izolálják. Majd úgy egészen magára hagyatva, szint kell vallania, szint kell adnia és ekkor legjobban fog kitűnni zavaros törekvésének undorító képe, melytől minden igaz hazafi megdöbbenve fordul el.

Omega.

Prozelita-csinálás.

Nem örömmel foglalkozunk ezzel a tárgygyal, mely mindent inkább árul el, csak azt nem, hogy már kibontakoztunk a középkori vallásüldözés vandalizmusából. De bármennyire kínos is ránk nézve, szó nélkül nem hagyhatjuk.

Nem hunyhatunk szemet már azért sem, mert a közmorál parancsolólag követeli, hogy olyan jelenségek elenyésztetésére, melyekben a legszentebb érzellemmel, a kegyelettel való üzérkedés szelleme visszatükrözik, minden becsületes hazafi törekedjék.

A prozelita-csinálás sikerei rendszerint bizonyos társadalmi betegségek nagyságától függnnek. Nálunk bizonyos bajok már régen dulják társadalmunk szervezetét, nem csoda tehát, hogy a vallási áttérések egy idő óta napirenden vannak.

Hogy az áttérések, mely felekezetben fordulnak elő leggyakrabban, azt fölösleges mondanunk. Az a tény, hogy a zsidó hitfelekezetet, főleg az utóbbi időben, egész a vérengző tettegességekig üldözik, mindent megmagyaráz. De nem azért szólalunk fel, mert a kitérők zsidók, hanem csupán azért, mert jogállamban túrni nem szabad, hogy valakit vallása megtagadására kényszerítsenek. Az általános emberi gyarlóság szempontjából lehet érteni a kitéréseket, és úgy, mint eddig, nem szólnánk most sem, ha e jelenség hátterében olyan indokok nem lappangnának, melyeknek szelleme szégyenbélyeget süt az ujkor legszebb vívmányaira.

Mi ismételve kijelentjük, hogy ahhoz nekünk semmi közünk, ha valaki a zsidó vallásból más vallásra tér át, vagy megfordítva Kiki számol erről a maga lelkiismeretének, de másnak ezzel nem tartozik. Ha meggyőződés, hajlam, vagy egyéb benső motívum készíti az embert vallásának megváltoztatására, akkor őt ezért gáncsolni ép oly kevésbé lehet, mint a szerelmet, melynek tárgya esztétikai izlésünknek meg nem felel; de megrovásra méltó az, aki a benső hajlamokkal nem törődve, szívet, lelkiismeretét a legtöbbet ígérőnek adja el, és határozott bünt követ el az, aki e lélekvásárlásokat közvetíti, vagyis az emberi érzelmeket dobra ütve, a prozelita-fogdosás ügynökévé szegődik.

De hogy azzal ne vádoltassunk, hogy mi elfogultan bíráljuk a dolgot, előadjuk a száraz tényeket, a nagy közönség ítéletére bizván a kérdés eldöntését: vajjon meggyeztethető-e az ilyen eljárás a kulturállam jogfogalmaival?

Mult évben több zsidó tanár került ki a budapesti egyetemből, kik között voltak igazi tehetségek, ernyedetlen szorgalmu és komoly törekvésü fiatal emberek. Diszvévalhattak volna minden intézet tanári karának. És ezek a jeles fiatal tudósok még sem kaphattak állomást. Pályázat volt ugyan quantum satis, de ha valamelyik folyamadott, nyomban értésére adták, hogy nem lehet kinevezni, mert »fájdalom« zsidó.

És miután e fiatal emberek a miniszteri tanácsostól ezt az értesítést nyerték, naivságukban magához a miniszter urhoz fordultak, mert nem voltak képesek el-

képzelni, hogy a vallás- és közoktatási miniszter is ezt a középkori nézetet ossza.

De keserüen csalódtak!

Tudjuk, hogy Trefort urat nem vallási fanatizmus vezérli, tudjuk, hogy ő csak az ultramontanizmusnak, mely a szabadelvü kormányt rossz szemmel nézi, bizonyítékot akar nyújtani változhatatlan »jó indulatáról«; de kérdjük csakugyan használ e ezzel az iparkodásával az ultramontanizmus ügyének?

Bizonyára nem!

Azok a szerencsétlen emberek, a kik a kényszerűség, sőt gyakran a nyomor hatása alatt vallásukat megtagadni kénytelenek, soha sem lesznek oszlopai a felvett vallásnak.

Ellenkezőleg, beviszik az új vallásba azt a szellemet, mely az ultramontanizmusnak legnagyobb ellensége: a vallási közöny.

Ujabban egy egész csomó zsidó tánár tért át a kath. vallásra, köztük Simonyi Zsigmond, a ki feleségestől, gyermekestől tért a katolikus hitre, hogy egyetemi tanár lehessen; őt követték Kőrösy és Sebők fiatal tudósok, kik már nem győzték várni a kinevezést. A jó példa a matematikusokra is hatott és nemsokára Szily műegyetemi prorektor védencze, Beke és két barátja, Raussnitz Gusztáv és Raussnitz Jakab járultak az oltár elé, hová őket a vallási türelmetlenség üzte. Hogy ezek »benső meggyőződésből« elmondják-e a credot, nem tudjuk. Ha nem ütköznék meg minden tisztességes és a kor színvonalán álló ember az ilyen névsor látásán, tovább is folytathatnók az új róm. kath. tanárok felszámolását.

Igérték az egyiknek rendes tanszéket az egyetemen, a másikat stipendiummal kényerezte le Trefort miniszter ur, Bekét megtették reáliskolai »helyettes« tanárnak, Raussnitzot pedig egyetemi tanárnak »neveli« a keresztapja. Tartunk attól, hogy az előnyüket kereső ezen fiatal emberekre nagy csalódások várnak, mert utalhatnánk esetekre, midőn a kikeresztelkedett zsidót is »csak« zsidónak tekintették.

A jelenlegi áramlat közepette azon czélből kikeresztelkedni, hogy ezáltal könnyebben jusson az ember állomáshoz, gyávaság és árulás; gyávaság azért, mert szorongatott helyzetében elszökni barátja oldala mellől, kit védeni tartoznék, csak gyáva jellemektől telik ki; de árulás is, mert a zsidónak megmaradó intelligens elemek helyzete ezáltal sokszorososan megnehezítettik. A zsidóság, mint olyan néhány ember kitérése által bár nem veszít semmit, de ártani bizonyosan árt neki, ha ilyen esetek tömegesen előfordulnak, mert fegyvert adnak elkeseredett ellenségeink kezébe, a kik ennyi erkölcsi defektus láttára lehetetlen, hogy ujjal mutatva a zsidóból lett keresztényre, azt ne mondják: »mire nem képes a zsidó, megtagad az mindent, csak előnyére szolgáljon.«

És daczára, hogy hitehagyás által a katolikus vallásra tér, mégis zsidó bűnnek bélyegzik azt. És a dolog vége, hogy a keresztviz felvétele után is csak olyan »zsidónak« tartják, mint előbb.

Lásd: Lán c z y, C s e m e g i sőt F r a k n ó i urakat.

Nem akarunk szemrehányást tenni az áttérő zsidó tanároknak. Emberek, a kik vallásukból üzletet csinálnak, melyet a többet ígérőnek oda adnak, azok nem szemrehányást, hanem mást érdemelnek.

Csak figyelmeztetni akarjuk egy körülményre, s ez az: hogy nekik, kik kiképeztetésüket hitrokonaik nagylelkü áldozatkészségének köszönhetik, a hála legprimitívebb követelményeiről sincs fogalmuk. Mily erkölcsöket ültethetnek ilyen emberek a vezetésükre bizott ifjuság keblébe, midőn bennök az erkölcsi élet legfőbb kellékének egy szikrája sincsen? Most, midőn erőnket össze kell szednünk, midőn minden intel-

ligens emberünkre szükségünk van, hogy az ellenünk szórt súlyos vádak igazságtalanságát bebizonyítsuk, és hogy kivívjuk emberi és polgári jogaink biztosítását, épen azoknak kellene első sorban felvenni a harcot, kik a zsidóság jótékonyágának köszönhetik műveltségüket és a kik hitrokonaik támogatása nélkül most is furulyával járhatnának faluról falura az utcái suhanczok és komondorok által üldözve.

De ismétljük, hogy azért még sem teszünk nekik szemrehányást. A szemrehányás csak azokat illeti, a kik elég meggondolatlanok a prozelita-csinálás szerepére vállalkozni. Nem hisszük, hogy volna egy elfogulatlan ember Magyarországon, bármely felekezethez tartozék is, aki ez eljárást helyeselné és a kinek vére arczába ne szöknék azon tény konstatálásánál, hogy milyen erőszakos eszközökkel igyekeznek egy jogállamban téríteni.

Senki sem vádolhat bennünket vallási rajongással, fanatizmussal, vagy más eféle sötét tulajdonságokkal. Hiszen vallási kérdésekbe egyáltalában nem is avatkozunk; nem is azért mondtuk el mindezt, mintha ennek vagy amannak a vallásnak akarnánk apostolai lenni, hanem csupán azért, mert a szabadságnak egyik legsarkalatosabb garanciájáról van szó, mely alapjában meg van támadva.

Ki hallotta, hogy egy jogállamban, a hol a vallásfelekezetek egyenjogúsítása az alkotmány alaptörvényei közé tartozik, hivatal és egyéb miniszteri kegyek ígéreteivel térítsenek?

Miután ez nálunk mégis történik, minden valóban művelt embernek oda kell hatni, hogy ezek a 19 század szellemét megszegyenítő jelenségek ne ismétlődjenek.

Szigeti József
tanár.

A félműveltség irodalma.

A jelenkor politikai és társadalmi mozgalmában semminek sem jutott olyan domináló szerep, mint a hazugságnak. Ez utóbbi süti rá szégyenbélyegét minden küzdelemre, melynek az utóbbi évtizedben szemtanui valánk.

A régi nagy harczosok jelszavai néha ugyan még felhangzanak, de csak üres szavak, tartalom nélküli frázisokként, melyek alatt mindenki azt érti, amit saját külön céljaira nézve jónak tart. Az igazság és őszinteség ősi fogalmak; a modern harczok eszközei a rágalom és a hazudozás.

Mindig akadtak ugyan egyének, kik az ellenfél hibái és a saját érdemeik kiemelésénél tulzásokat engedtek maguknak; de soha rágalom és hazugság oly roszakaratu szándékossággal nem léptek ki a küzdőterre, mint jelenleg.

Aki a sajtó mostani termékeit figyelemmel kíséri, az bizonyára észrevette már, hogy milyen nagy terjedelmet nyertek azok a lapok, röpivek és könyvek, melyek kiinduló pontja a rágalom és tartalma hazugság. Még azok az irodalmi termékek is, melyek a »szabadság, igazság és jog« jeligéinek hangoztatása mellett láttak napvilágot, még ezekben is tajtékzik a gyűlölet és előítélet. A szenvedély és nem az ész küzdelmeinek korszakát éljük. Ilyen korszak szülte Görögországban a szofiszták iskoláját, nálunk pedig a népbolondítás apostolait neveli nagygyá. A különbség a kettő közt abban áll, hogy a szofisztika csupán a logika változhatlan törvényeivel üzött szélhámoságot, holott a mi népbolondítóink politikai és társadalmi elvekkel hányatnak czigánykereket.

Honnan van ez? Mi az oka az elvadulásnak, a sülyedésnek?

A szellemi proletárság, a félműveltség óriási mérveket öltő terjedésében keresendő mindennek a magyarázata.

Az a félműveltség, mely a komoly és alapos munka követelményeinek eleget tenni nem tud, és a szellemi proletárság, mely eszközt keres a nép butaságának kiak-

názására, elementáris erővel ragadják meg az alkalmat a vak szenvedélyek céljaiknak megfelelő felkorbácsolására. Rohamosan kell produkálniok, mert minden nap újabb jelenségeket vethet a felszínre s hogy az alkalmat el ne mulasszák, vásári munkát dobnak a piac tömege közé. Mint minden vásári munka úgy ez is csak a látszatnak van készítve és mikor hasznát akarják venni, akkor rendszeresen beáll a nagy csalódás.

Nem csoda, ha a szellemi termelés eme kórsága csakhamar az anyagi produkció terére is átszármazott és a tartós és értékes árút kiszorította a látszatnak dolgozó üzérkedés huszonhétkrajcáros tákmüve.

A magyar törvényhozás a múlt ülésszak alatt ezt a jelenséget megszüntetni akarván, meghozta az új ipartörvényt. Hogy ez a törvény alkalmas-e gátot vetni az említett közgazdasági bajnak, azzal jelenleg foglalkozni merő időpazarlás lenne. Csak azt akartuk jelezni, hogy az új ipartörvény, mely a tudatlanság, a nyegleség diadalait megszüntetni akarta, ugyanannak a szellemnek alkotása volt, mely most a sajtótörvények kilátásba helyezett új szabályozása által azt a végtelen szellemi vadságot akarja megszüntetni, mely immár a jog és társadalmi rend felbontásával fenyeget.

A sajtó megrendszabályozása tenát első sorban azokat a szellemi proletárokat fogja sujtani, kik eddig a mások becsületében való gázolás, az izgatás és bujtogatás könnyű szerepei által jutottak hírnévhez és kenyérhez. De ép úgy, mint az új ipartörvénynél, úgy itt is attól kell tartanunk, hogy évszázadok vívmányai, nagy elvek és eszmék is fognak érintetni a megrendszabályozás lánczai által.

Ez ép olyan hiba lenne, mint a célon túl való lövés, mely keserűen boszulná meg magát az intézőkön.

Csak a hazugságot, a rágalmat, a népbolondítást kell sujtani, mely nem átalja a sajtószabadságot visszaéléseinek eszközévé tenni. Az igaz szó szabad maradjon és a jog védelme ne ütközzék kormányrendeletek korlátaiba.

A szennylapokat meg kell semmisíteni, hogy annál jobban felvirágozzék a hazafias, a tisztességes sajtó.

Bogdányi.

Királyhágóntúli levelek.

Gyulafahérvár, 1884. okt. 1-én.

Tekintetes szerkesztő úr! Királyhágón túl is számos buzgó olvasói lévén, méltányosnak találandja, hogy az erdélyi magyar zsidók ügyéről is olvashassunk néha-néha becses lapjának hasábjában valamit és ha szívesen veszi, szolgálhatok rövid tudósításokkal.

Mindenekelőtt legyen szabad néhány általános észrevételt tudósításaim bevezetésénél előrebocsátanom. Ismeretes, hogy a királyhágóntúli területen körülbelül negyvenezer zsidó lakó 1862-ig egyházügyi tekintetben egy egészet képezett, amennyiben valamennyien a Gyulafahérvárott székelő országos rabbi felügyelete alatt álltak; most semmi kapocs sem köti össze: őket Kisebb nagyobb községeket képezvén, jobbadán az orthodox párthoz tartozóknak vallják magukat, de a kor színvonalán álló, rendezett hitközség csak egy létezik Erdélyben és ez Gyulafahérvárt.

Kolozsvárott, M.-Vásárhelytt és Brassón nagyobb számban laknak ugyan hitsorsosaink, de ott többé-kevésbé elharapódzott a vizsály démonja és most pártokra szakadván, semmi hasznos intézmény nem jöhet létre. Hogy a többi közt ezuttal csak egyet említsek föl állításom illusztrációjára, utalok a kolozsvári izr. hitközségre, melynek még egy jól és törvényszerűen berendezett néptanodája is hiányzik. A neológok nem törődvén általában hitközségi intézményekkel, más felekezetű iskolákba küldik gyermekeiket, az orthodoxok pedig legjobban szeretik a régi chedert. Így állanak a dolgok az egész kerületben.

Az erdélyi anyahitközségre Gyfehérvárra térvén, itt bár még néhány óhitű spanyol származású zsidó is él, a hitközségben a béke még sem zavartatik semmi által. Egyetértés uralkodik itt orthodox és neolog közt mért is századok óta fenálló intézményei a legvirágzóbb állapotban vannak. Az ugynevezett »szent egyesület« Körner József úr vezetése alatt és az izr. nőegylet évenként tetemes összegeket költenek a szegény betegek ápolása és a szükölködők támogatására, és dicséretremélő tény az is hogy gyulafehérvári szegény zsidó még eddig sohasem volt azon kényszerhelyzetben, hogy idegen községben keresse fel feleberátai jószívűségét.

És mindemellett, hogy hitközségünk a haladás feltételeinek teljesen megfelel, a vallásos szellem is élénken nyilvánul. Erről az a szép ünnepély is tanuságot tesz, melyet a hitközség elnökénél, Jónás Adolf urnál, mult szombaton ültek meg. Fia ugyanis 13-ik évét ünnepelvén, a számosan összegyűlt vendégek előtt oly meghatóan szép beszédet mondott a confirmált, hogy gyönyörű volt hallgatni.

Ez is annak a jele, hogy a valódi mivelttség a valóságosságot ki nem zárja. —nn.

Fölhívás előfizetésre.

Az idei választások által teljesen megváltozott politikai és társadalmi helyzet nagy feladatokat, az eddigieknél is terhesebbeket fog róni miránk, kik mint a magyar zsidófelekezet egyedüli magyar közlönye, az egyenlőség zászlaja alatt indultunk a sajtó küzdterére.

Nagy események előestéjén állunk. Olyan állapotok fejlődhetnek a mostani parlamenti viszonyokból, melyek előre nem láthatók. Égető szükség van tehát egy olyan közlönyre, mely a valódi szabadelvűség, az emberi jogok és az igazság szolgálatában férfiasan és tántorithatatlanul küzdjön.

Eddigi működésünk elég biztosíték arra, hogy jövőben a megváltozott helyzettel szemben is teljesítendjük hirlapirói kötelességünket.

Lapunk egyelőre csak egyszer hetenként jelenik meg, mindaddig, míg a viszonyok kényszerűsége a többszöri megjelenést szükségessé nem teszi.

Ha a szabadság, testvériség és egyenlőség dicső eszméinek hívei tovább is támogatnak és e lapot minél szélesebb körökben terjesztik, akkor annál nagyobb lesz szavaink hatása.

Az „Egyenlőség“ szerkesztősége.

Azon t. **előfizetők részére**, kiknek előfizetésük f. é. október elsején lejárt, a lapunk **mult heti száma** hoz **posta utalványokat** mellékelünk, azzal a kérelemmel, hogy az előfizetési díjakat mielőbb beküldeni sziveskedjenek, hogy a lap szétküldése iránt idejekorán tájékozva legyünk.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve	8	frt.
Félévre	4	„
Negyedévre	2	„

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba (IV. ker., Károly-körút 20. sz. küldendők.)

A kiadóhivatal.

HIREK.

— **Örvendetes haladás.** A lapunk által ismételt hangoztatott követelés, hogy a zsidó felekezetű szülők gyermekeiket minél nagyobb számmal a **katonai pályára** adják, nem maradt eredmény nélkül. Mint lapunkat illetékes oldalról értesítik, ez idén körülbelül 30 zsidó-felekezetű magyar fiu folyamodott a **budapesti hadapród-iskolába** való felvétel iránt és a folyamodók közül 10-en tényleg fel is vétettek, úgy, hogy most már 12 zsidó-felekezetű magyar fiu nyer kiképeztetést a nevezett katonai intézetben. A növendékek itt a legjobb nevelésben részesülnek és valóban nagy szerencse arra a szülőre, ki ideje korán átlátván azon előnyöket, miket e mintaintézet nyújt, gyermekét itt nevelteti. Az egész monarchiában körülbelül **tíz** ilyen intézet van, melybe minden 3—4 gymnasiumi osztályt végzett ép testü és eszü fiu léphet. Itt a növendék a katonai tudományokon kívül rendes gymnasiumi tantárgyakban is oktatást nyer; azonfelül kap teljes ellátást is és ezért a növendék mindössze évenként 12 frtot tartozik fizetni. Hitrokonaink, kiknek ebben a szomorú időben egyik részről azt tanácsolják, hogy vonuljanak vissza a tudományos pályaktól, másrészt meg azt vetik szemükre, hogy a kor szellemével haladni nem akarnak, legjobban cselekednek, ha katonai pályára adják gyermekeiket. Itt nem nevelik tudóssokká és mégis a kor szellemével haladnak.

— **Az antiszemita mozgalmai.** Az országgyűlés megnyitásával az antiszemita programmal megválasztott képviselők mindinkább azon működnek, hogy megmutassák egyrésztől azt, miszerint az ő törekvéseik az ország boldogítása felé irányulnak, másrésztől pedig azt, hogy számúznak kebelükből minden oly egyént, a ki a párt kompromittálására volna, Kálvintéri barlangjukban szivarfüst mellett eldöntötték, hogy a »Függetlenség«-ben és a Simonyi »Grenzbote«-jában írott cikkei által híressé vált, vénségére antiszemitává lett **Nendtvich Károly** lesz a képviselőház elnöke; feliratot készítenek a király trónbeszédére, a melyben erősen hangsúlyozzák, hogy Magyarország csak akkor lesz boldog, ha a zsidóktól megszabadul. **Verhovay Gyula** látván, hogy mily »hazafias« irányban kezd működni az antiszemita kupakklubb, kauziót adó barátja, **Csatár Holzlöffel** útján kijelentette az antiszemita kupakklubb előtt azt a forró óhaját, hogy szeretne a pártkörnek tagja lenni és a pártkör tagjaival együtt működni Magyarország boldogítására, s »a kereszténység megmentése érdekében.« Az antiszemita kupakklubb azonban nem méltányolván **Verhovay Gyulának** érdekükben tett önfeláldozó működését s tekintetbe nem vévén, hogy elvégre is **Verhovay Gyula** van olyan legény, s diszére válik annyira a klubbnak, mint akármelyik, **Verhovay Gyulának** kérelmét elutasította. Ennek következménye lett aztán, hogy **Szederkényi Nándor**, a titkos antiszemita, a ki **Samassa egri érsek** pártfogása mellett — titkosan — a legelkeseredettebb cikkeket írta a zsidóság ellen a »Függetlenség« diszes példányaiban: örökre megvált **Verhovay Gyulától**, a kit még az antiszemita kör sem méltat annyira, hogy **Csatár Holzlöffel** egy padon üljön. A legérdekesebb azonban mindenesetre az, hogy **Verhovay Gyula** tanítványa, **dr. Rácz Géza**, ki egyedül **Verhovaynak** köszönheti, hogy képviselővé lett: hátat fordított a nagy csángó — hazafinak. —h.

— **A lengyelországi rituális vérvád.** E héten újra tárgyalás alá került az a rituális vérvád, melyet hitvány antiszemita egy szerencsétlen emberre, **Ritter Mó-**

zesre fogtak, csupán azért, hogy ürügy legyen a zsidó vallás üldözésére. E per részletei nagyon hasonlítanak a t i s z a - e s z l á r i ügyhöz. L u c z o n ép úgy, mint T i s z a - E s z l á r o n, egy fanatikus plébános szerepelt feljelentőként. Mi nagyon jól emlékszünk arra a működésre, melyet a t. eszlári pap titokban és nyilvánosan kifejtett, midőn Sólmosinétől hallotta, hogy Scharf József az anya vigasztalására a »nánási esetet« elmondta. Van tudomásunk azokról a levelekről is, melyeket nyomban Istóczyhoz intézett sat. A l u c z i esetben pedig még jobban markolt bele az ottani kath. pap. A végtárgyalásnál előadottakból ugyanis egyre határozottabb alakot nyer az állítás, hogy a meggyilkolt M ü n i c h Francziska a főtisztelendő urral, nem pedig a vádlottal állott oly »benső« viszonyban, melynek megszakítása a papnak nagyon is érdekében lehetett. Hej, ha a holtak beszélni tudnának, mennyi gazembertől szabadulna meg a világ és mennyi népbolondító veszne el saját gonoszságai fertőjében!

— **Máramaros-Szigetről** írják: Pár nap előtt, a zsidóünnepok alatt, nem kis botrány történt a helybeli zsinagógában, mely eléggé mutatja, mily egyetértés uralkodik az idevaló zsidó hívek közt. Ugyanis, mikor T e i t e l b a u m rabbi prédikálni kezdett, többen belekiabáltak beszédébe és abczug és más eféle sértő szavakkal akarták elnémitni, sőt némelyek igyekeztek föl a szószékbe, hogy tettelegesen »elmozdítsák« állásából az érdemes rabbit. Végül a csendőröknek kellett közbelépni, hogy Teitelbaum befejezhesse ajtatos prédikációját. Ennek az előzménye az, hogy az állásába állítólag törvénytelenül betett rabbi ellen igen sokan folyamodtak a miniszteriumhoz, de orvoslást nem nyertek, mert Trefort miniszter a rabbit megerősítette. Az elégedetlen hívek most összeküvést forraltak és botránnyal akarták a rabbit arra kényszeríteni, hogy állását elhagyja. Ime Trefort miniszter ur rendszerének a gyümölcse. Egyszer szidja az orthodox zsidókat, hogy nem akarnak engedni a kor igényeinek és mikor aztán egy hitközség a haladás érdekében mellőzni akarja az orthodox rabbit, ő e kívánságot egyszerűen ignorálja. A központi iroda pedig összefont karokkal nézi a miniszter urnak autonóm jogainkba való avatkozását és várja — a legujabb rendjelt a közérdekben teljesített kitűnő szolgálatait.

— **Simonyi Iván** országgyűlési képviselő és a West-Grenzbote szerkesztője újabb időben az antiszemitizmus ürügye alatt olyan műveletekre engedí lapját felhasználni, melyek eddig csak a legszennyesebb zugsajtó privilegizált jogal voltak. Majdnem minden nap közöl a nevezett lap olyan cikkeket, melyek egyes embereknek (persze zsidóknak) nemcsak magánbecsületében gázolnak, hanem egyenesen arra czéloznak, hogy őket anyagilag is megkárosítsák. Sőt Triesztből is küldenek a Grenzbote-nek leveleket oly tartalommal, melyet tisztességes lap bizonyára fel nem vesz. E levelezésben azzal fenyegettetik báró M a r p u r g ó (zsidó), hogy legközelebb pikáns leleplezéseket fognak közölni róla. De hogy ez a fenyegetés a báró figyelmét el ne kerülje, ismeretlen kéz »megvöröszteruzázva« küldte be a levelezést a bárónak, kinek különben sejtelve sem lett volna, hogy a W. Grenzbote is létezik a világon. Ez azonban még semmi. A fődolog az, hogy a bárót, mint értesülünk, egyuttal még arra is figyelmeztette az ismeretlen kéz, hogy az ügyet Tonicelli ügyvéddel el lehetne intézni. Mit jelent ez? Figyelmeztetjük Simonyi Iván urat, hogy nézzen levelezői körmeire, s ne engedjen meg ilyen szennyes visszaélést a sajtósabadsággal.

Lázadásra való felhívás büntettének vádja alatt ültek a vádlottak padján a budapesti törvényszék előtt Árki László, Varga János, Kálmán János és Lengyel István könyvkötősegédek. A nevezettek mult évi

augusztus hóban a kerepesi-uti zsidóellenes zavargások alatt Szabadkán több helyen kemény papirosból patronokat készítettek, rajta e felirassal: »üsd a zsidót!« A rendőrség tetten érte s bekísérte őket. A végtárgyaláson bevallották a lázító feliratok kifüggesztését s védelmükre azt hozták fel, hogy egész dolog csak ártatlan tréfa volt. A törvényszék más nézetten volt s Árki Lászlót, aki lopás miatt már korábban két évi fogházra lón elítélve, bűnösnek mondotta ki a lázadásra való felhívásban s öszsbüntetésként 2 és fél évi fogházra ítélte. A többi vádlottak is bűnösöknek találtattak a lázadásra való felhívás büntettében és ezért Varga János és Kálmán János 6—6 havi, Lengyel István pedig 2 heti államfogházra ítéltetett.

— **Dr. Klein Manó** hazánkfia, kit az angol kormány a cholera bacillus tanulmányozására más két angol orvos társaságában Indiába küldött, mint lapunknak Nemes-Dédről írják, somogy megyei születésű. Atyja Nemes-Déden zsidó kántortanító volt, ki fiát eleinte Nagy-Kanisán taníttatta. Innen a fiu Budapestre ment tanulmányai folytatására. De itt sem maradt soká, és miután a bécsi orvosi egyetemen is megfordult, Angolországba ment, hol eleinte egy osztrák zsidó családnál mint nevelő működött. Tanulmányát itt be is fejezte és most egyike Angolország leghiresebb orvosainak.

— A „St.-Petersburger Zeitung“ arról értesül, hogy az orosz zsidók viszonyainak rendezése végett összehívott bizottság legelőbb is a zsidóknak a kormányzóságok belséjében való letelepedési és birtokvásárlási jogát fogja tárgyalni. A bizottság e kérdéseket a vidéki közigazgatási hatóságok elé terjesztette vélemény-nyilvánítás végett; e hatóságok többsége a letelepedési jognak lassankint való kiterjesztése mellett nyilatkozott. Ami a birtokvásárlási jogot illeti, a vélemények eltérők. Sokan azt kívánják, hogy a zsidóknak földbirtok vásárlása vagy bérlete egyaránt tiltassék meg; mások azt vélik, hogy engedjek meg nekik a birtokvásárlást, de nem a bérletet; megint mások azt indítványozták, hogy a zsidók az Oroszországban lakó külföldi alattvalók jogaival egyenlő jogokat élvezzenek.

— **Szép ünnepélyre** készülnek a nagyváradí izr. hitközségben A u s p i t z Adolf iskola-igazgató urnak huszonöt éves tanítói jubileuma alkalmából. Ez ünnepély f. é. október 11 én tartatik meg. A rendezőség élén Dr. Kohut Sándor ottani főrabbi áll, a ki a jubiláló volt tanítványait, kartársait, barátait és ismerőseit felhívja, hogy az ünnepély fényének emeléséhez járuljanak.

Szerkesztőségi üzenetek.

W. J. urnak Bujánháza. A leírás, melyet beküldött, találoán illusztrálja ama bizonyos egyének korlátoltságát. Hiszen ismeri H á r y János anzárolásait; no hát annak a nyugalmazott urnak a beszéde is csak aféle hazudozás, azzal a különbséggel, hogy a mi nyugalmazott Hary Jánosunk bután hazudott.

St. J. urnak állatgyógyintézet. Egyelőre talán czélszerű lenne ösztöndíjért folyamodnia.

P. R. urnak Szeged. Lehetetlen!

K. L. urnak Pozsony. Nem tudjuk, ki rejlik „Ariston“ alatt. A szóban forgó cikket ezzel az aláírással posta útján vettük.

D. I. urnak Nagy-Kanisza. Szívesen vesszük. Az ünnepi beszédet is közöltük volna, mert jól tudjuk, hogy tartalomdús volt.

F. F. F. Budapest. Mások is jártak már úgy. Ha ismét oly alternatíva előtt álland, több óvatosságot ajánlunk.

A Franklin-Társulat kiadásában

(Budapest, IV. kerület, egyetem-utca 4. szám)

megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

- Csukási F. és Schön J. Zsidó hittan** a szentírás elbeszélései kapcsán az őshéber eredeti szöveg alapján a legjelesebb értelmezők és fordítások gyűjtésével.
- Első könyv. A népiskola felső osztályai illetve a polgári és közép-iskolák alsó osztályai számára. Füzve 60 kr.
  - Második könyv. A polgári és középiskolák III. és IV. osztályai számára. Füzve 50 kr.
  - Harmadik könyv. Függetlenül a második könyvhez. Az írott és szóbeli tan alapján, Dr. Baeck lissai rabbi nyomán. A polgári és középiskolák negyedik osztályai számára. Füzve 20 kr.
- Erdődy János. Földrajzi vezérfonal** iskolai és magánhasználatra. Negyedik átdolgozott kiadás. Kilencz térképpel. Füzve 40 kr.
- Führer I. és Schön J. Módszeres nyelvtani példatár** számos feladványokkal. A népiskolák II. osztálya számára mondatfani alapon. Kötve 20 kr., III. osztály számára kötve 25 kr., IV. osztály számára kötve 25 kr.
- Hochmuth Abraham. Gotteserkenntnis u. Gottesverehrung als Lehr- und Handbuch zum Religionsunterricht** 1 fl. 20 kr.
- Istenismeret és Isten-tisztelet. A biblia és későbbi iratokon alapuló tan- és kézikönyv a vallás oktatására 1 frt 20 kr.
- Hoffmann Mór. Német Nyelvtan.** A közép- és polgári tanodái alsóbb osztályok számára. I. rész. Második javított és magyar olvasmányokkal bővített kiadás. Füzve 60 kr. II. rész. A polgári tanodák III. és IV. osztályai használatára. Füzve 80 kr.
- Klingenberg J. Deutsches Sprachbuch.** Ein Leitfadens zur praktischen und theoretischen Behandlung des einfachen Satzes, mit einer Beilage von Orthographie und Stylübungen. Zweite Auflage. I. Theil. Für die III. Volksschulklasse. Geh. 30 kr. II. Theil. Für die oberen Volksschulclassen (4. 5.) geh. 40 kr.
- Magyar nyelv- és írástan. Helyesírási és irodalmi függelékkel. A népiskola V. és VI. valamint a polgári iskola I. és II. osztálya számára. Második javított kiadás. Kötve 60 kr.
  - Gyakorlati német nyelvtan kezdők számára. I. rész. Kötve 25 kr.
- Kohányi Sámuel. Gyermekdalok** Fröbel fejlesztő rendszeréhez. Kisdudóvóda, gyermekkertek, a népiskolák alsóbb osztályai és családi használatra. I. füzet. Füzve 20 kr., II. füzet. Füzve 40 kr.
- Kont Gyula. Elemi természettan.** Első természettani tanulmányul, különösen a közép- és polgári iskolák számára 1 frt 60 kr.
- Löw Lipót. Bibliai történet** zsidó tanulók számára. Magyarra áttette Löw Tóbiás, V. kiadás, Kötve 50 kr.
- Ribáry Ferencz. Magyarország története rövid előadásban.** Elemi-, felsőbb nép- és polgári iskolák számára. Második kiadás, füzve 25 kr.
- Kis földleírás. Elemi- és felsőbb népiskolák, számára. Hetedik javított kiadás. Kötve 30 kr.
- Stricker J. Klein L. und Mayer A. Das erste Schuljahr.** Fibel nach der gemischten Schreibmethode. Cart. 25 kr.
- Das zweite Schuljahr. Deutsches Lesebuch für die Volksschulen Ungarns. Cart. 30 kr.
  - Das dritte Schuljahr. Cart. 40 kr.
  - Das vierte Schuljahr. Cart. 50 kr.
  - Das fünfte Schuljahr. Cart. 60 kr.
  - Das sechste Schuljahr. Cart. 70 kr.
- Szirmai J., Vöröss S. és Szilagyi J. Az első iskolaévi.** Magyar ABC és olvasókönyv a népiskolák I. osztálya számára. Keménykötésben 20 kr.
- A második iskolaévi. Magyar olvasó- és nyelvkönyv a népiskolák II. oszt. számára. Keménykötésben 30 kr.
  - A harmadik iskolaévi. A népiskolák III. oszt. számára. Keménykötésben 30 kr.
  - A negyedik iskolaévi. A népiskolák IV. oszt. számára. Keménykötésben 50 kr.
  - Az ötödik és hatodik iskolaévi. A népiskolák V. és VI. osztálya és az ismétlő iskolák számára. Keménykötésben 60 kr.
- Szomor Károly. A magyar nemzeti irodalom története** valójában. Felsőbb nép- és polgári iskolák, nőneveldek és tanítóképezdek számára. Füzve 60 kr.
- Ziltz Mór. Hittan** az izraelita népiskolák felsőbb osztályai számára. Harm. kiadás. Füzve 40 kr.
- Hittan az izraelita népiskolák alsóbb osztályai számára. Hatodik javított kiadás. Keményköt. 30 kr.
  - Religionslehre für israel. Schulen. Zweite vielfach vermehrte Auflage nebst einem Anhang von den Ceremonialgesetzen Geh. 65 kr.
  - Glaubenslehre für die unteren Classen der isr. Volksschulen. III. verb. Aufl. Geh. 25 kr.
  - Glaubenslehre für die höheren Classen der isr. Volksschu. u. Dritte vermehrte und verbesserte Auflage. Geh. 35 kr.
  - Hebräische Sprachlehre für isr. Volksschulen in zwei Coursen. Zweite Aufl. Geh. 40 kr.

Füredi Ignác

(Lakik: Pesten, Kerepesi út 6.)

könyveinek jegyzéke.

a) magyar nyelven:

- Uj Magyarfalanságok, betűrendben, (kapható a szerzőnél és minden könyvtárban). Ára füzve: 40 kr.
- Rendsz. Magyar Nyelvtan felső nép- és középisk. használatra, (3. kiad.), kötv. 60 kr.
- Nyelvtani példatár, 3 kötetke (Szerzőtárs: Schön József; a Franklin-T. kiad.); kötv. 20—25 kr.
- Számítási példatár, 5 kötetke, (4. kiadás), kötv. 20—24 kr.
- Hazai s általános földrajz. (10. kiadás). 30 kr.
- Népiskolai földrajz (kisebb) 20 kr.
- A magyarok Története, (15. kiadás) kötv. 30 kr.
- A Természetrész elemei, (6. kiadás) kötv. 20 kr.
- Világtörténet, jellemképekben, füzve 60 kr.
- Kisebb Világtörténet, (Aigner kiadása) 40 kr.
- Első okt. a Francia nyelvben, kiejtéssel kötv. 30 kr.
- „Emil, vagy a Nevelésről.” Itta Rousseau J. J. Franciaából ford. Führer Ignác, füzve, 2 frt 40 kr.

b) héber-magyar nyelven:

- Lúchósz Happólim, methodikusan rendezve nyelvtani jegyzetekkel, kötv. 20 kr.
- Első magyar Machzór két kötetben 2 frt — kr.

- Mózes I. könyve, pályanyertes fordítás. Kiadta az orsz. izr. tanítóegyesület (2. jav. k ad.) kötv. 40 kr.
- Mózes III. könyve, (1. kiadás) kötv. 40 kr.

c) német nyelven:

- Ollendorf-Nagy Ungarische Sprachlehre mit einem deutsch-ung. Wörterbuch, steif gebunden 1 60 kr.
- Vaterl. und allg. Geografie (Grill) 30 kr.
- Geschichte der Ungarn, 6. Auflage 30 kr.
- Weltgeschichte in Charakterbildern 50 kr.
- Praktische Ungar. Sprachlehre (2. Aufl.) 36 kr.
- Praktische Franz. Sprachlehre 30 kr.

Nagyobb megrendelések jelentékeny rabattban részesülnek.

Értesítés.

Van szerencsém a t. cz. közönségnek tudomására hozni, hogy a Ferencz-József tér 5. sz. a. lévő nyomdaüzletet f. é. október elsején átvettem s a legújabb és legteljesebb felszerelvények beszerzése folytán abba a helyzetbe jutattam, hogy minden versenyt kizáró olcsó árak mellett mindennemű nyomtatványt a lelegegánsabban kiállithatok.

Kiváló tisztelettel

Szigeti Márton

könyvnyomdatulajdonos
(Budapest, Ferencz József-tér 5. sz. a.)